

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1843 ————— ANY XXXVI
BARCELONA, 24 D'ABRIL DE 1914

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT
10 cèntims ————— Atrassats: 20

EL PLET DELS COTXES

El guardia:—Apa, home, endarrera!... No veieu que aquest carrer no passa?

COM LES FULLES

Roc, estengueu-me el rebut», cridà l'administrador, des del seu petit despatx—pobre, però honrat,—allargant-me *trentaquatre* pessetes;—disset dies de abundor a costa de Catalunya i la República—i fent tot seguit, amb la mateixa mà que'm pagava, un gest litúrgic, d'absolució definitiva.

Tot estava donat i beneït.

La redacció en pès s'era acoblada entorn de la taula del director.

Ell tenia un joliu color de cirera a les galtes i enraonava nerviosament procurant somriure. N'Alexandre Plana, alt com un bauprès, sots el coàtic bigot, iniciava una magarrufa bastant helènica, i en Sanmartín, quasi ofegat entre'l grupu, li mirava la faç enlairant els seus ulls d'estigmàtic, com un vailet que guaita al cim d'un campanar.

En Marius subtilitzava, flectomava i deixava anar incommensurables agudeses en una mena de valencià pintoresc. En Nin tenia el seu nas aguilà, cada jorn més apostòlicament punxagut, inclinat a terra i els vidres rodons de les seves ulleres noves trametien llampecs cerebrals d'un socialisme agut, renovellat per la presència d'un cas insòlit. Els dos redactors sportífers eren allí, amb la seva fortitut; en Bertràn i Ballet, notable timoner,

mostrava el seu dentat poderós en un rictus de despreci; l'altre, en Bernades, el de les ingents ressenyes fut-bol·lístiques, feia girar d'assí o d'allà els seus ulls d'infant, talment com si estés enfront d'un prodigi culinari.

En un recó romaní, com sempre endinsat en son fatalisme de naixença, en Serrano Victori, i el gran Casals llençava per damunt d'aquella assamblea, amb la seva veu forta de explorador de coves i antres de mala gent, tan prompte formidables mots de venjança com ironies d'estoïc.

De tant en tant, l'oratoria demostiniana del minúscol i aixirit Noguer i Comet, acompanyada a cops de gaiato en l'enrajolat, repercutia per l'ambient en xiuladores inflexions d'escorçó apocalíptic, instrument de justícia santa.

Sols en Bach treballava, com si tal cosa, en el seu pupitre, aqueferat en interpretar telegrams a cops d'estisores.

Aquella colla d'acomiatats d'*El Poble Català* discutia i comentava llur situació.

Aquella nit mateixa tots ells tenien que abandonar

per sempre aquella seva fortalesa en la qual durant tants anys saberen combatre a l'enemic, mal pagats i mal servits, amb vitualles dolentes i municions mullades; amb *cuartillas* de paper de prospecte; amb plomes menjades pel rovell; amb tinta espessa i goma d'enganxar retalls, que no era altra cosa que escupina, escupina pura, cedida generosament per l'incomparable Savalls, massa noble i massa fervent per a nomenar-lo conserge.

Encara davant de l'hora premiosa, marcada amb la fatal indiferència d'un rellotge que, per no desmentir el republicanisme del lloc, sempre marxava avençat, trobaren serenor per a complir fins al darrer instant son deure periodístic.

Un d'ells, el més agut, es barrà en la cambra de les meditacions, per a fer un article de comiat sense fel i sense ploralles, però ben digne. En Rovira i Virgili, amb sos ulls febroscs i desorbitats, escrigué, com cada jorn, sobre política estrangera. Tots ofegaren la tristura, i, dispersos cada hu en son lloc, heroicament, pagaren el darrer tribut a l'impremta.

Planava en les estancies un silenci de condemnats que fan testament.

De tant en tant entrava un amic, un company, o un adepte; un, en fi, que venia a donar-nos coratge, a testimoniar-nos la seva adhesió, a expressar-nos el seu carinyo, i petjaven lleu, i parlaven baix, com si entressin a una casa mortuoria.

A l'hora de consuetut ens anarem a sopar, o a fer-ho veure. El pundonor ens mantenía serens.

A les deu de la nit tornavem a ésser a la redacció, com un sol home. Ens havíem posat d'acord sobre un punt capdal: no eixiríem d'allí sense cobrar les mesades que per un excés de delicadesa—tal volta per a no ferir la nostra susceptibilitat de laborants ideals, seguint teories fa temps exposades per un crític famós respecte als poetes—no'ns havien sigut abonades a son venciment. Cal convenir, de pas, que la nostra actitud era un poc mesquina, i així, no ho dubteu, ho farà constar l'Historia, per a desvirtuar la grandesa de aquells instants supremes.

Com a la vetlla, tornaven a ésser amb nosaltres els nostres fidels encoratjadors.

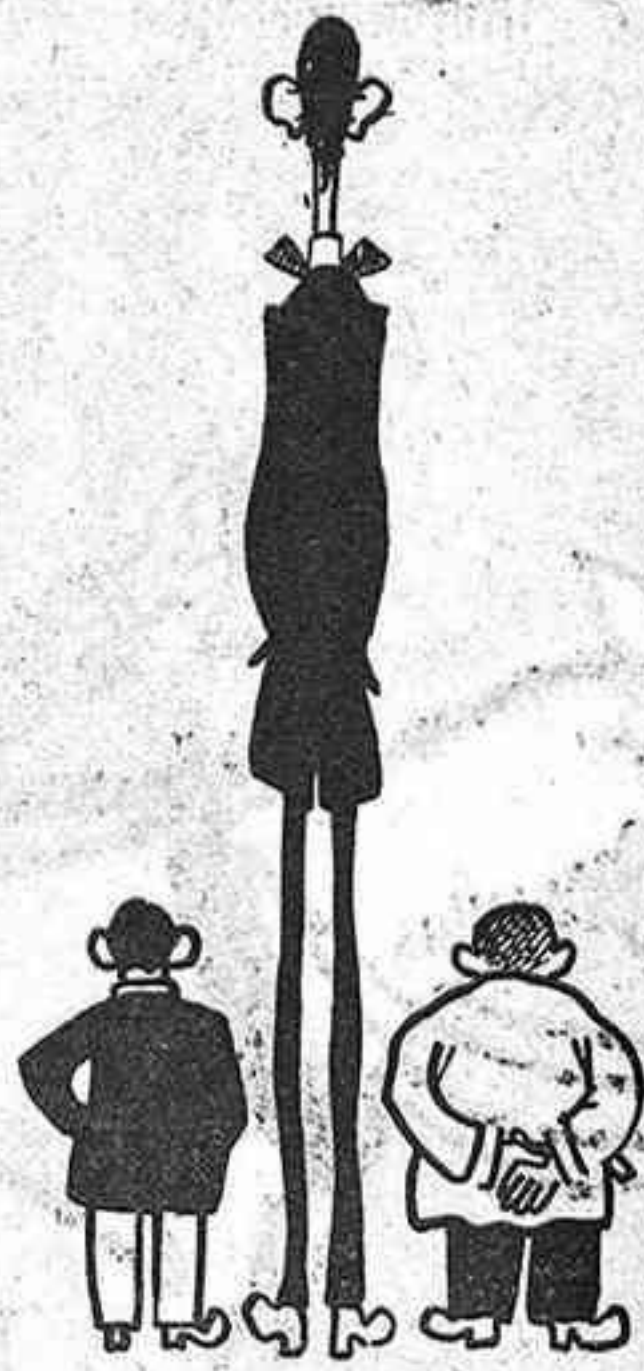
Eixamenats en el despatx de nostre director esperavem, junts, la resposta al nostre *ultimátum*.

Mans piadoses, entre tant, arrabaçaven de les parets alguns retrats, algunes inscripcions humorístiques, alguns retalls de literatura regositjant, per a que'ls traidors que tenien que suplantar-nos dintre poques hores, no profanessin cap record del nostre viure gloriós dins d'aquell baluart fins ara inexpugnable.

Com uns setiats que esperen l'instant de la rendició concertada, cada hu evocava amb la memoria els sofriments passats dintre aquells murs, ja que no's podia evocar altra cosa.

Contrarietats i penes tan amables al nostre cor de soldats soferts i batalladors que ara, davant la vergonya present, ens pareixien delícies.

Per mi tot sol revivia, amb una fruició quasi sobrehumana, l'encís de la passada vetlla de Nadal.

Isolats de l'alegria col·lectiva, ocupavem nostres llocs d'honor, fermes als peus dels tinters, atents al soroll de l'enemic, com una reduïda guarnició setiada al cim d'un penyal lluny de tot auxili, mentre nostres generals gaudien de l'abundor de la taula i de l'escalfor d'una estufa, la fam i el fret s'ensenyorien de nosaltres.

Ni un record, ni un avís, ni una esperança, ni un indicati encoratjador que'ns dongués la seguretat de no carèixer de ranxo el dia proper.

Nàufregs perduts en una illa ignota; soldats temeraris d'un exèrcit decapitat i dispers; hèroes sense recompensa; el que tenia tres pessetes en deixava una al company que no'n tenia cap, no per a comprar turrons pels infants, sinó per a que no s'abstinguessin de pa en aquella diada de regosig familiar. I estavem contents

de que la nostra gloriosa senyera de combat onegés a fòra, al cim del pal, rebregada pel vent gebrat d'aquell hivern cruel.

Jo, el recruta més modern, no sabia avenir-me de que tals mèrits de guerra no fossin regoneguts ni agraits a darrera hora, ans de que aquells companys meus, veterans, eixissin del fortí, silenciosos i agreujats, sense honors de l'enemic ni llàgrimes dels séus quefes.

Esperava veure obrir el cancell i aparèixer un prohóm arborat de patriotisme, el coll de la camisa desfet, els cabells desordenats, la faç desencaixada, lívid, les butxaques girades enfòra en demostració d'una pobresa franciscana, i dient-nos: «Amics caríssims: no podem aguantar-vos més, el que vulgui treballar de franc que's quedi; estem satisfets de la vostra tasca; heu demostrat que sòu uns periodistes honrats i frugals; aquí fòra s'espera una colla de joves, amb taula parada, per a ocupar vòstres llocs, sense retribució de cap llei; passareu entre ells i us rendiràn les armes. En nom de tot nostre Estat Major us remerció; servarem una eterna recordança dels vòstres lleials serveis i de la vostra gloriosa resistència. Consti que no aneu venuts, sinó llicenciats. Pas als hèroes! Pas als lluitadors! Visca Catalunya! Visca la República!».

Això no costava gens, emperò, ca!!!...

Abans de la mitja nit d'aquell memorable 17 d'abril de 1914—feia cent anys justos, quatre dies abans, quatre dies enrera, que havia abdicat Napoleó I—entre un espantós silenci, la vèu d'un company demanà la senyera.

Ens l'enduríem per a que no fos escarnida i profanada pels nostres successors.

Ella i el tube acústic d'en Rovira i Virgili eren les úniques coses que desitjavem salvar de la desfeta; l'únic que volíem sustreure a l'irreverent contacte dels traidors.

Ja drets, a punt de partir, en Savalls, aqueix vellet plaga i senfimental que resta allí inventariat com un moble, vol despedir-se de la gloriosa senyera. Renuncio a descriure lo que fou aquest comiat. Amb la llustrina damunt del cor, en Savalls enumera totes les glories i dols que durant vuit anys ha solemnitzat issant-la; compara l'ahir esperançador amb l'avui desconcertant i tràgic; mes

l'ennuega el plor i acaba besant el llaç furiosament, com una mare engelosida, tot despedint-se'n per sempre.

Commosos per l'improvització terrible desfilàrem, un a un, cap a la porta.

Havia arribat un missatger amb la promesa que l'endemà ens pagarien els sòus atrassats. Res teníem que fer allí, però ningú volia ésser el primer en deixar aquell pis amarat de nostres suors. De sobte, sense dir-nos-ho, amb una unanimitat meravellosa, en un impuls de fanàtics exacerbats, entonàrem entusiàsticament, a l'unísson, el nostre cant guerrer.

No erem precisament, ja ho poden suposar, ni cristians conduïts a les feres del circ, ni hugonots, carn d'arcabuç, ni jueus expulsats de terres espanyoles; però ens sentíem ferits d'ingratitud i anavem a dispersar-nos com fulles tardorals.

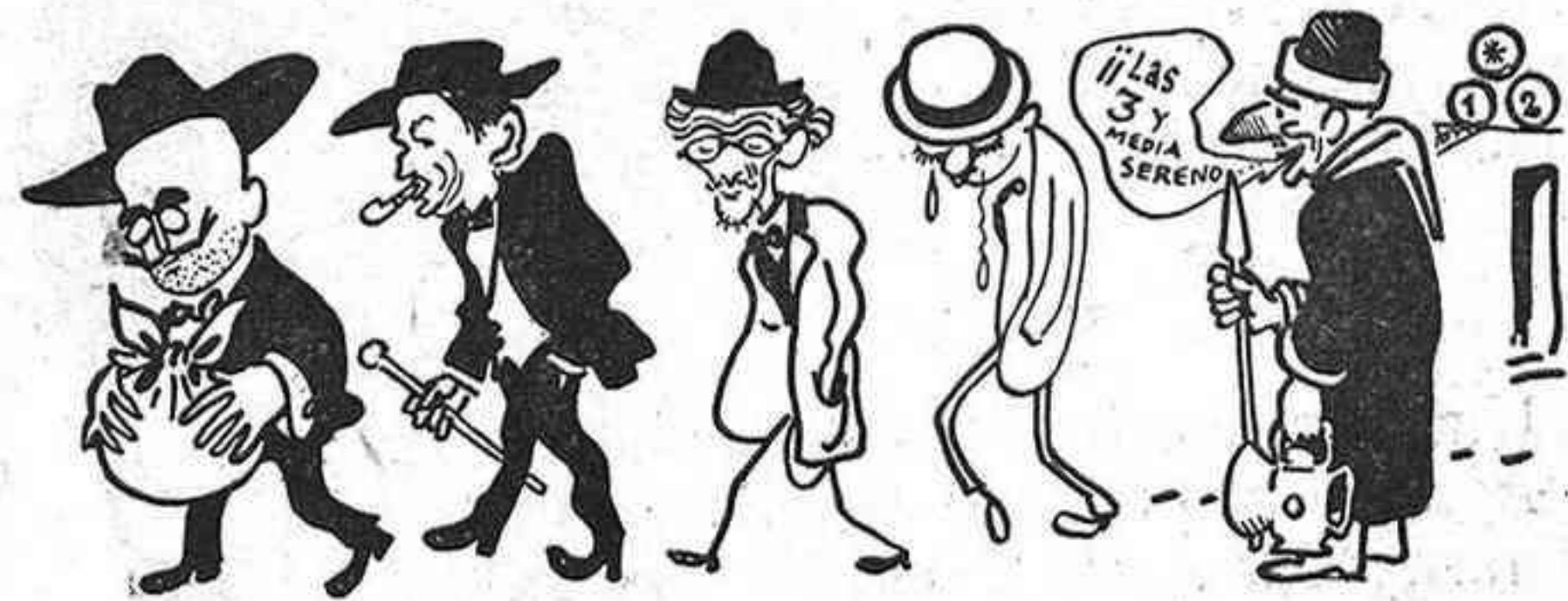
En columna india, dignes i callats, marxàrem fins a «Versalles».

En Marius caminava al mig, amb el paquet de la senyera lligat amb fil d'empalomar, molt ben aconduït sota l'aixella. En Casals i en Plana feien de gastadors. Fins a les tres de la matinada romanguerem junts. No'ns atrevíem a separar-nos, pressentint que les regolfades del destí ens treurien de tots els redossos que intentéssim improvitzar per a ésser companys durant unes hores ocioses.

A cada hu, com les fulles, l'esperava un reconet, en aqueix camp perdut del periodisme, on s'acabaria d'assecar i consumir.

Mes, oh lliçó terrible dels fets! Com a corolari de nostra epopeia, s'acaba de sentar una veritat prodigiosa, insospitada, edificant: la de que amb un sol casat que visqui del cabal de sa muller i amb uns quants solters que mengin a la taula dels pares, ni els pobles moren ni els ideals s'ensorren.

P. BERTRANA

Municipaleries

Tant és que risquin com que rasquin. De les coses de Cà la Ciutat no arribaràn mai vostès a treure'n l'aigua clara.

Proves? Aquí en và una.

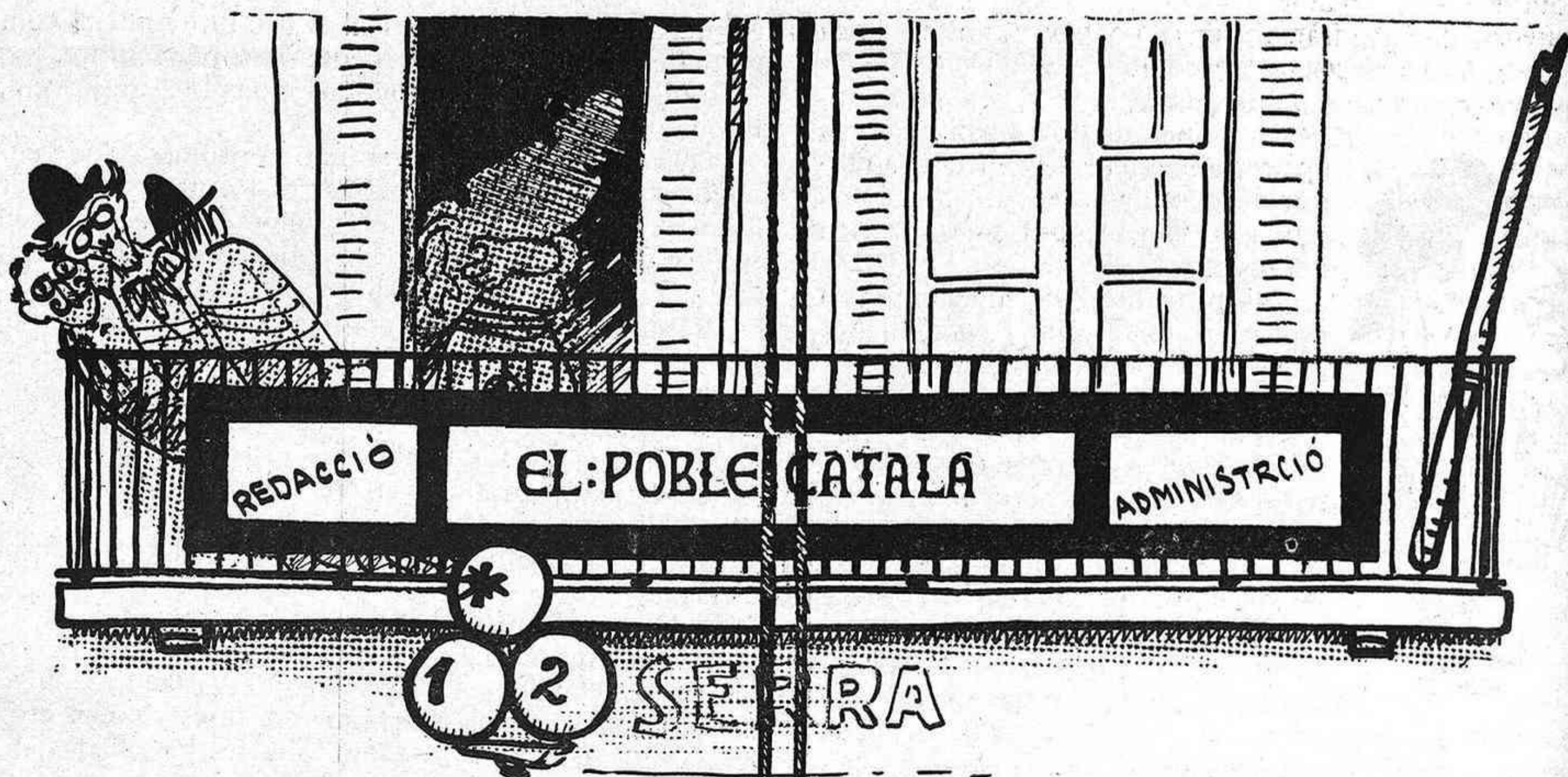
Dies enrera, la Comissió de Foment del Municipi va acordar el canvi de nom d'alguns carrers.

Un d'ells és el de la Combinació, d'Horta, el qual, segons dictàmen de la Comissió citada, s'anomenarà, d'aquí endavant, carrer de Ramón Chapí.

La premsa, amb unanimitat admirable i sense protesta ni observació de cap mena, publicà la notícia, i aquí pau i després gloria.

«L'antic carrer de la Combinació, d'Horta, pendrà el nom de Ramón Chapí».

Molt bé. Però, si la pregunta no és indiscreta, ¿podria

algú de la Casa Gran fer-nos el favor de dir aquest Ramon Chapí qui era.

—Com!... No coneixen *La Bruja*? No han vist mai *La Tempestad*?...

—Sí, senyor. Hem vist *La Tempestad* i *La Bruja*, però no comprenem quina relació poden tenir aquestes sarçueles amb el rebateig del carrer de la Combinació.

—Doncs hi tenen una relació tan estreta que l'autor de la música d'aquestes famoses obres va ésser...

—En *Rupert Chapí*; no en *Ramon* com erradament diu la Comissió de Foment del nostre divertidíssim Municipi.

**

Una altra mostra del mateix panyo?

Agafa el bon barceloní el diari per a enterar-se dels acords presos el dissabte passat per la Comissió d'«*Ensanche*», i llegeix:

«El señor Matons ha presentado una moción para que se proceda al empedrado de la Granvía Diagonal, cruce con el Paseo de Gracia».

Aplaudint l'iniciativa del senyor Matons, el barceloní, xano-xano, se'n va passeig de Gracia amunt i a l'arribar a la Diagonal, observa, amb l'estupefacció que pot suposar-se, que l'encreuament d'aquestes dues amples vies, que'l senyor Matons demana que s'empedri, està empedrat, i molt ben empedrat, i, per les traces, desde ja fa alguns anys.

—Qui ho entén això?—exclama l'home:—Com pot ésser que'l senyor Matons hagi badat d'aquesta manera?... Per força ha d'haver-hi aquí una confusió, un embolic que no s'explica.

I, posat a cavilar, el bon barceloní pensa que lo que pot-ser ha proposat el senyor Matons és que's desempedri l'encreuament del passeig de Gracia amb la Diagonal, o lo que ell desitja és que s'empedri el carrer de les Mosques o que, en comptes de sollicitar un empedrat, lo que'l senyor Matons voldria és que's repintés el campanar de Gracia; o que's posés una font de dos brocs al davant de casa seva.

Quina de les suposicions del preocupat barceloní és la més acertada?...

Vagin a saber-ho, tractant-se d'uns cavallers tan distrets com els que avui a Casa la Ciutat manen i disposen!...

**

No obstant—hi hà que fer-los-hi justícia—en mig del desgavell que, com hem vist, regna en aquella Corporació, una cosa tenen ben organitzada: les passejades a càrrec de la Pubilla.

En pocs dies se n'han armat dues.

L'Una d'elles ha sigut motivada per la mort d'en Frederic Mistral.

La ciutat de Montpeller, havent acordat dedicar un funeral al gran poeta, tingué la galanteria de convidar a l'Ajuntament de Barcelona.

I, naturalment, què havia de fer, aquest?... Acceptar a corre-cuita el convit i votar uns quants centenars de pessetes per a que un senyor regidor, acompanyat d'un dependent del Municipi, se traslladés a Montpeller a lluir el garbo.

L'altra passejada es farà a Londres i tindrà lloc el vinent mes. Pretext?... Un Congrés de turisme que ha de celebrar-se a la capital d'Anglaterra. Per a aquesta *juerga*, indubtablement més atractiva que l'anada a

TRASTOS PEL BALCÓ

Com pot veure's, el periodista és un moble que, malgrat la seva delicadesa, ni embalatge necessita.

Montpeller, l'Ajuntament ha votat la friolera de 10.000 pessetes, que serviràn per a sufragar els gastos de viatge de tres o quatre senyors regidors.

I visca la Pepa!...

Montpeller, Londres... Endavant!... La llista queda oberta per a continuar-la tan bon punt se presenti l'ocasió.

I es presentarà; vaia si es presentarà!...

D'un Municipi que, constituït tot just fa tres mesos, ha trobat ja la manera d'organitzar dues excursions com les que acabem de registrar, se'n pot esperar una gran cullita de passejades.

Veuràn... No tot han d'ésser banquetes al Tibidabo o a cà'n Martin... També, de tant en tant, s'ha de mirar si s'escampa un xic la boiral!...

MATÍAS BONAFÈ

Pas a S. M. el carruatge!

Aviat no'ns quedarà més remei que anar tots en cotxe. Observi's, sinó, la preponderància dels pneumàtics sobre... les sabates de goma.

Ara mateix, tota l'activitat (?) de les brigades municipals l'aplica el nostre Ajuntament a engrandir el pas de carruatges de la Plaça de Catalunya, a pesar de que, per norma d'una lògica elementalíssima, sembla que abans d'adobar-se *allò* s'havia d'haver adobat el paviment central de les rambles, que està molt pitjor que qualsevol drecera de Collsacabra. Però no; en opinió del nostre Excel·lentíssim, primer són les besties que les persones. Per a ell, tan democràtic, mereixen molta més consideració els que van a cavall que'ls que van a peu.

I així s'ha fet!

Ara ja tindrem eixamplada la pista per als cotxes; ja podrà, en Foronda, rectificar línies; ja podran evolucionar els seguicis dels casoris davant de la «Maison Dorée». Ara, els mals-de-cap seràn per al vianant que's vegi obligat a atravesar tot aquell aldarull de tràfic rodant. El pobre transeunt que hagi de saltar desde Canaletes a les palmeres, ja cal que's calsi bé les espadenyes i que s'asseguri abans a «La Equitativa».

Els que van a peu destorben, per al progrés. Per això, de mica en mica, aniràn desembraçant la nostra gran plaça; l'aniràn desembraçant i enxiquint, fins que tota ella serà per als vehicles de gran i de petit port; fins que al mig no hi quedarà sinó un minúscol burlader, una farola amb sis pams de cera al voltant, port de salvació, en cas de perill, per als desdixats caminants de la terra.

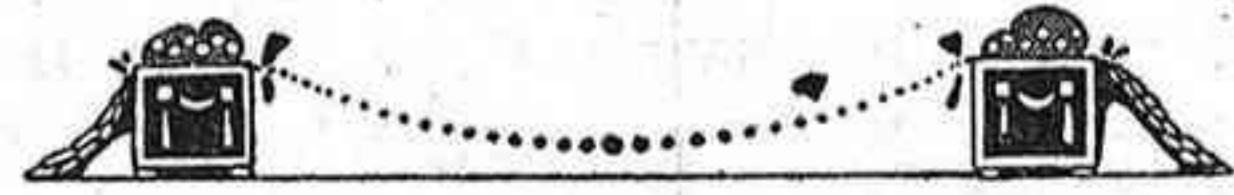
Però... s'ha de dir tot: la plaça esdevindrà moderníssima, europea, una mena de *Puerta del Sol* de Londres o de Nova York.

I, sobre tot, els dies de Carnestoltes podrà fer-se la brillant desfilada, sense por de cap incident ni cap embuç. I l'èxit del regidor Muntanyola serà més grandios, si *cabe*, que'l d'enguany.

Els regidors, acostumats a anar, primer arrastrats, després en cotxe, no pararan fins que hi anem, també, tots els barcelonins.

I ja hi comencem a anar; sinó que'ls uns van a dalt, ben repapats, fumant l'*habanero*, i els altres van a baix, enganxats a les rodes, suant i rebent els cops de tralla.

SHIP

A l'altre món

La casa de l'avi Soques era ja fòra de poble, tirant cap a muntanya. Davant tenia un hort on creixien, ara tomaqueres, ara mongeteres, ara esberginies, cols o enciams. Lo que mai hi faltava era la malva reial i les motes de moradui, ruda i julivert. Lo que hi mancava, de molt temps, eren els crits de les criatures. Davant la casa hi havia un pou pròdig d'aigua cristallina, que s'extreia estirant un llivant i dintre una galleda de fusta.

L'avi Soques, com molts altres caps calents, fou voluntari de la guerra d'Àfrica; tornà al poble, es casà, tingué fills i anà pujant-los. Primerament morí el mitjà, quan ja feia el seu goig; després l'hereu, quan era en lo

La segona dama. -- Escolti i dispensi: no tindria pas un paper bonic, per a mi?

L'autor novell. -- Un paper bonic no sé d'on treure'l; però si la necessitat és urgent, li puc oferir un troç de diari.

més esplendent de la seva joventut, i finalment el petit, bella personeta en la qual l'avi Soques tenia posades totes les esperances.

Després de la darrera mort l'home's posà concirós; raons tenia per això i molt més. La dalla inexorable li havia segat el present i l'esperança. El present, en brincadores monedes, que serviren per a lliurar de quintes als dos nois grans i per a pagar els gastos del petit; l'esperança, perquè l'avi Soques somniava ésser-ho i ja no podia ésser-ho.

Tot concirós, l'home, entrà a la taverna, un jorn, i tornà a casa alegre; un altre dia repetí, i, encara més alegre, les mesurà a la seva santa dòna. Això continuà fins que aquesta donà l'ànima a Déu Nostre Senyor.

L'avi Soques la plorà, llarga, profunda, intensament. Després, com que ja no estava en condicions de casar-se, va cercar una comare que l'aconduis de roba i de minestra, i la trobà en la Patricia.

Ell seguí, com abans, treballant per a viure i bevent per a distreure's. Més lo segón que lo primer. Esdevingué, així mateix, escèptic i bromista.

Un dia va morir.

Quan en el poble correu la brama ningú volia creure-ho; estaven massa acostumats a les seves promeses no complides. Però quan la Patricia eixí al llindar i donà tots els detalls de la mort, tothom convingué en que aquesta vegada l'avi havia complert i no's tractava de cap brometa.

La Patricia explicà que'l Soques tornà del bosc amb l'ase carregat de llenya; que'l descarregà i li donà un pinso; que, després, entrà a la cuina i s'assegué a l'escó, vora del foc, i allí lligà un cigarret i l'encengué amb una brasa, i que desseguida començà a queixar-se d'un gran dolor al costat; ella conseguí que's fiqués al llit, lo que feu entre grans ais i suors copioses.

Com a cordial—per no tenir res més—la Patricia va donar-li aiguardent de Valls. Ell begué i va somriure d'una manera beatífica; després es llepà els llavis, posà els ulls en blanc i morí.

Va morir somrient. És que la seva ànima anà de dret al cel, o és que pensava en l'altra copeta? Ningú podria dir-ho.

Quan l'avi Soques emprengué la caminada cap a l'altre món, anava força desorientat; feliçment va trobar-se amb una tartana ocupada per uns vianants que feien, com ell, camí envers l'eternitat.

En Soques els aturà dient: «Bon dia, companys!», i, sense pensar-s'hi, preguntà: «Per on se và a l'infern?».

Els altres se'l miraren estranyats; però ell repetí amb veu forta: «Per on se và a l'infern?»...

Li mostraren la via, i ell, després de donar mercès i desitjar bon viatge, l'emprengué tot seguit.

Quan se camina és habitut parlar amb sí mateix.

L'avi Soques se deia: «No sé si deu ésser gaire lluny, però ja hi arribaré... Segurament és el lloc que'm pertany... Jo no sóc dels del cel; sóc pobre... Què hi faria amb aquestes mans plenes de duricies i panellons, i amb aquests peus que no coneixen sabates?... He treballat com un goç, prop de vuitanta anys, és cert. També ho és que he procurat viure conforme mana Déu Nostre Senyor. Però això, an ell, què se li endona?... Per ventura, el Senyor, descendirà a arreglar comptes amb un miserable com jo?... I ca!... Jo soc dels que estàn inscrits en el registre de l'infern desde que nasqueren... Honrat sí que

ho he estat sempre... Devegades m'emborratxava... Sí, m'emborratxava, és cert. Jo bevia. Ho feia per a espantar les penes, és cert; però també ho és que jo he begut. Quan no podia pagar un deute, deia: «Bevem-hi!». Quan la cullita es perdía, deia: «Bevem-hi!». Quan aquesta anava bé, la cançó era la mateixa: «Bevem-hi!»... I que bevia fins a lluscar el cul del got... Després, pegava a la dòna... He fet tots els possibles per anar a l'infern, i me n'hi vaig».

Entregat a aquests soliloquis, l'avi Soques caminà, caminà, fins a trobar-se davant les portes de l'infern.

No's pot negar que li feu una certa feresa de trucar; però, finalment, es decidí.

—Qui hi hà?

—Jo, en Soques.

—Què voleu?

—No és a l'infern aquí?

—Sí.

—Doncs, vinc a rostir-me.

—Aviat és dit això. Què us penseu que és un hostel, aquí?... Acabem: qui sóu, vós?

—L'avi Soques.

—D'aon?

—De Puigpelat.

—Pu... pu... pu...—feia el dimoni, girant les fulles del registre.

—Puigpelat!—repetí l'avi, cridant.

LES INGÈNUES

—M'estimes molt, nena?... sí?... fins aon?... fins al cel?...
—Fins a l'infern... de l'americana.

INSPECCIONANT LES CLAVEGUERES

—Guaiti, senyor Pich, quina rata més grossa.

—Tiri, home!... Sembla que no n'hagi vist mai cap! Com se veu que és dels novells, a la Casa Gran, vostè!...

—Paciència, paciència, amic. Pu... pu... Puigpelat. Ja ho tenim. Soques, dieu?

—Soques, sí.

—Soques... Soques... Doncs, no hi són.

—Hi tinc d'ésser.

—Doncs no hi són. Apa, aneu cap al cel.

—No, que allí trobaria a mossèn Joan, el que'm deixava diners a rèdit, i me'n donaria vergonya.

—Mossèn Joan no és a la Gloria, és aquí.

—Mireu que soc un borratxo.

—Al cel!

—Mireu que soc un embustero.

—Al cel!

—Mireu que pegava a la dona.

—Al cel s'ha dit, ximple! Ves-te'n cap al sanatori; no tens mèrits per entrar, burret! No veus que vas vestit d'humiltat i calçat d'arrepentiment? Passa a fòra, que'm commous!

Els ulls del dimoni espurnejaven.

—Mossèn Joan no hi és de veres?

—No.

L'avi Soques emprengué el camí del cel.

GLOSARI

CRISI DE DONES

El que tingui tan sols nocions de geografia i sàpiga on cau el Moulin Rouge, el Folies Bergères, o el boulevard dels italians, sabrà també que un dels atractius que donen més anomenada an aquests llocs mundials del món, són les senyorettes de «bon viure» que, així que s'encenen els fanals, surten a fer la papallona per aquests foyers i per aquestes aceres (el Glosador ara és a París).

Per aquesta mena de senyorettes—que essent les que's casen més sovint sempre's van quedant per merèixer—es pot dir que la gran ciutat prepara els grans atractius, fent-ne atractiu d'elles mateixes, perquè'l foraster, que no sol moure's de lo que enclouen tres boulevards, pugui alegrar-se ben bé la vista.

Per aquesta mena de senyorettes—«sacerdotesses de l'amor», com deia un orador de Reus; «senyores per su-

REI

fragar els gastos», com deia un notari de Girona; «qualsevols o qualsevulgues», com ne diuen els mal-parlats de la «Lliga del Bon Mot;» —es fa la festa, an aquest París, que's pot dir que mig París treballa de nit i de dia perquè elles treballin de nit.

Per elles cusen mils de modistes i tallen centenars de sastres, i s'omplen els magatzems de robes, i es vuiden milers de butxaques; per elles rumien els dibuixants, van els teatres, marxa l'industria, s'engrandeix el comerç, treballa la classe obrera i l'altra classe que no és obrera; per elles n'hi hà tants que's trastoquen i perden les bones costums, i el pa de la familia, i el vi, i es donen al beure i al menjar, i retiren tard i no van a missa; per elles s'arrenquen les plomes de tots els aucells del món, des del capó de corral a l'oca del paradís, i s'arrenca ia pell a les besties que poden servir de manguitos, i es cria la cuca de seda i tota mena de coleòpters; per elles es fan les vagues, i els sindicats, i els partits polítics, i per elles, París, és lo que és: la capital d'un article que se'n diu «article de París»; article que tracten d'imitar les dones de tot arreu, disfrenant-se de lo que no són, i volgient semblar, sense ésser-hò, lo que tant odien com estimen: un vestit de males costums amb noves costums... de sa casa.

Aquesta mena de sirenes, que'n podríem dir d'eixut, s'han vist tan afalagades per tots els homes i totes les dones que tenen coneixement de lo que és certa manera de viure, que ha vingut lo que era fatal: ha vingut una competència que, si no's prenguessin a corre cuita midas de modals i de virtut, aviat aquests boulevards, aquests moulins i aquests foyers serien un camp de runes. La que s'ha sentit amb facultats per a exercir de sacerdotessa, fos com fos, ha volgut venir. La que en un recó de llar hà somniat un xic d'amor lliure i s'ha vist amb condicions d'exercir-lo... anem a París. La que ha pogut comprar un bitllet de segona... cap al boulevard falten dones; i avui són tantes les que's passegen per sota d'aquests fanals, i an els pòrtics d'aquests cafès, que'l govern se'n preocupa, perquè no arribi el moment que això se sembli al Paraguai, on toquen cent dones per home.

El govern se'n preocupa i s'ha tornat proteccionista. La dona de món, ja que és de món, podrà exercir per tot el món, menys an aquests boulevards, que's tancaràn al lliure-canvi. L'importació serà graduada i la columna de l'arancel de l'importació femellenca es revisarà a la frontera per empleats sobris i austers, que sabrán complir amb el seu deure, explicant els graus de virtut de les que passen pel fielat de la seva experiencia. No arribarà dona a París que no porti un segell al seu honor, i no's passejarà cap papallona per aquests jardins voltats de botigues, que no sigui nacional. Per exercir d'oreneta hauràn de dúu els tres colors pintats a les ales franceses.

D'aquesta manera, el foraster sabrà amb qui tracta i com el tractaràn, i l'industria, el comerç, els obrers, les classes riques i les classes pobres, també sabrán per qui treballen.

L'internacional no és per les dones.

XARAU

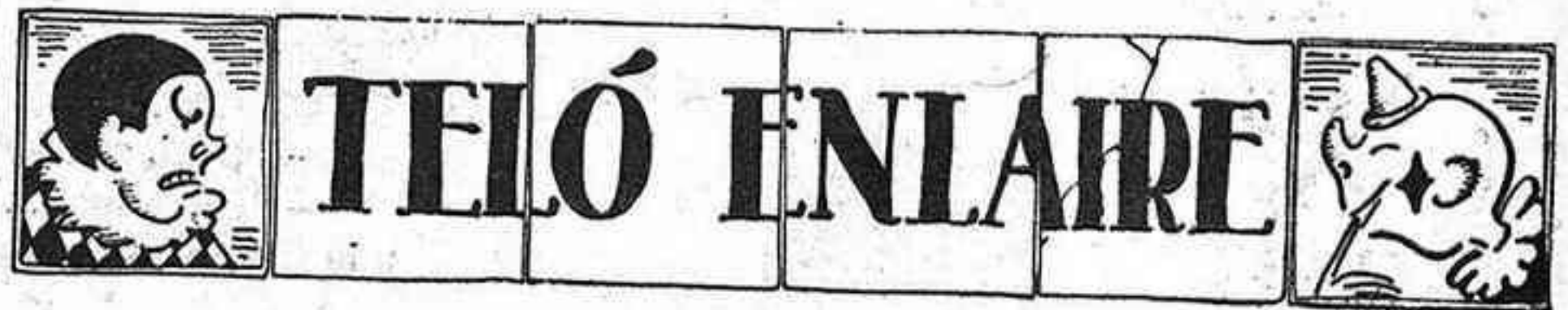
QUIXOTADA

A Socuéllamos, un poble que hi hà al ronyó de la Manxa, un veí es va entretenir, de la noche a la mañana, en estudiar el «Quixot» de don Miquel de Cervantes. Sentint-se molt inspirat, al llegir aquelles planes, es va llençar al carrer armat fins a les butxaques, i al primer que va topar li va dir: «Follón!, canalla!» i altres coses per l'estil que no està bé nomenar-les, tot fent-li a la robà un sèt i al còs una esgarrinxada.

Els llibres cavallerescs s'han de llegir amb gran calma, o sinó produiràn efectes molt deplorables, i ens sortirà tot sovint algun ximplet com el d'ara que, per desfè entuertos i urcs, ens farà un trau a la panxa.

Si en lloc d'haver-se inspirat amb el «Quixot» de Cervantes hagués llegit el volum que de publicar acaba en Santiago Rusiñol, *El Català de la Manxa*, no s'hauria trastornat en fè el valent, qui a hores d'ara ja deu purgà a la presó la seva gran quixotada.

K. N. A.

PRINCIPAL.—Continúen les representacions de *La almoneda del diablo*.

Per a avui, divendres, està anunciada la *serata d'onore* de la primera ballarina Lucia Fornaroli, que, com deu sapiguer el llegidor, és el *clou* de l'espectacle.

NOVEDADES.—Les funcions de benefici i despedida d'en Frègoli han valgut al popular i excèntric *musichallista* altres tantes ovacions i moltes pessetes a la *taquilla*.

Obligat al *cable*, va tenir sentides paraules de carinyo per a la nostra ciutat, que tan bones simpaties ha demostrat per ell en totes ocasions.

—Des del dimecres actúa en aqueix teatre una companyia còmico-dramàtica, davant de la qual hi hà el nom d'una prestigiosa actriu, la Gómez Ferrer. Segons programa de la funció inaugural, el debut s'ha fet amb una estrena sensacional, *La Malquerida*, d'en Benavente, que, com no s'ignorarà, obtingué un gros succés a Madrid, en el «Teatro de la Princesa».

No arribem a temps per a parlar-ne. Prometem fer-ho la setmana entrant.

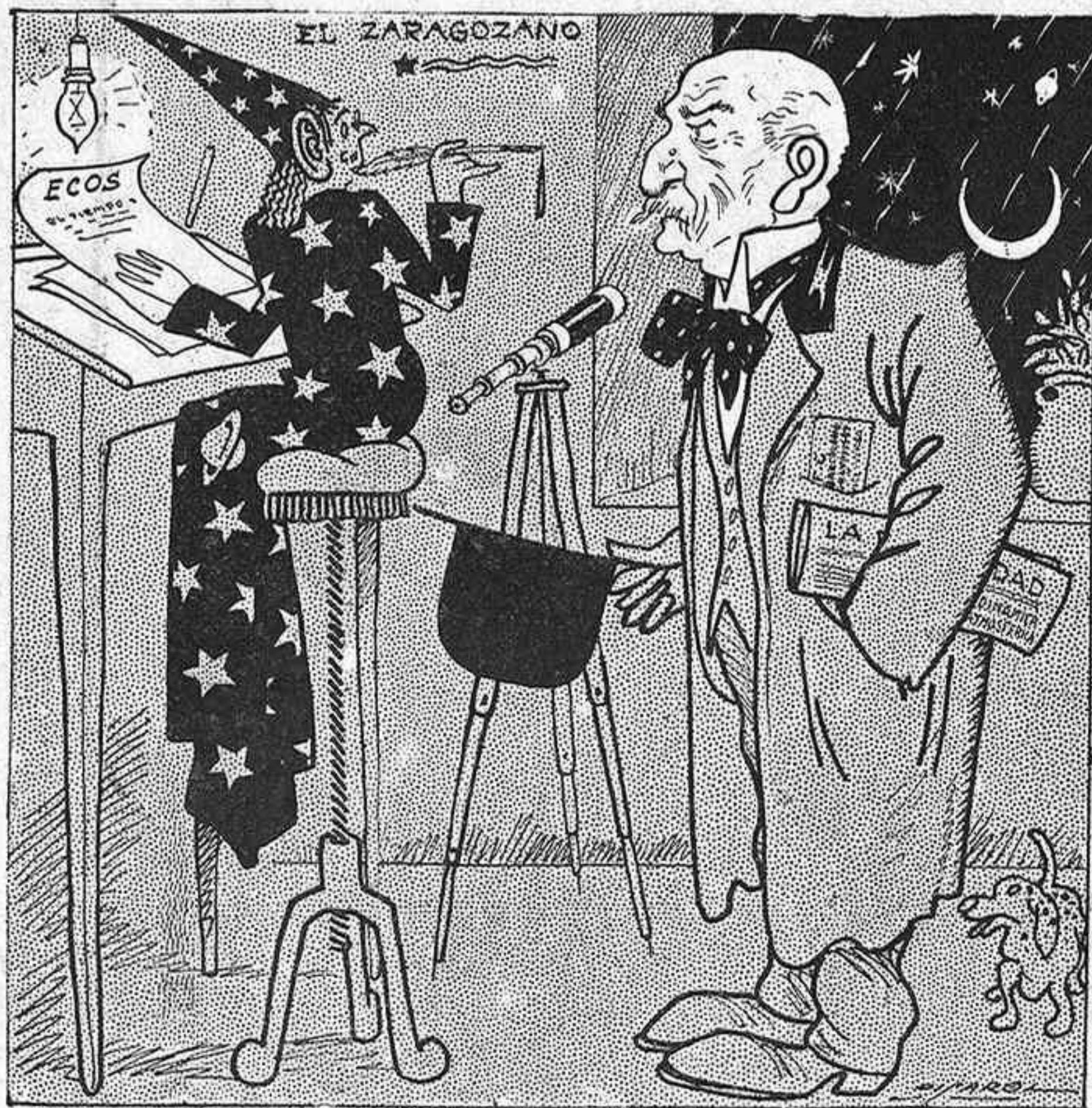
NUEVO.—Una gran gentada acudí a l'estrena de *La sala d'espera*, d'en Guimerà, amb il·lustracions musicals d'en Morera.

A l'obreta li passa lo mateix que a *La Baldirona*, es manté fresca i hermosa com en els seus temps. El públic celebra amb rialles grasses el devassall de xistos, plens d'ingenuitat i... tot va com una seda.

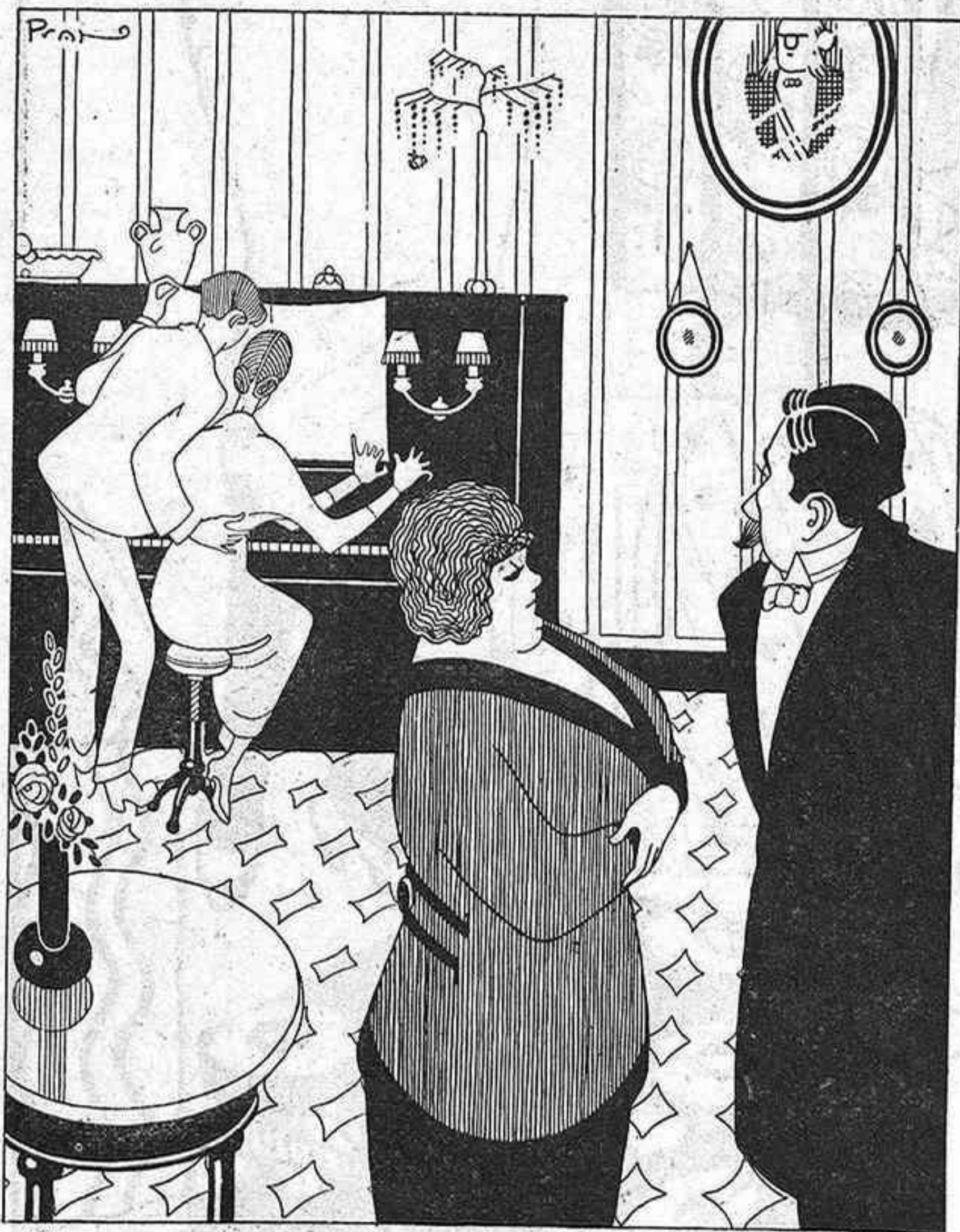
IGNOCENCIES DE CATORZE ANYS

—Vols dir que m'estarà bé aquest?... Què't sembla, noia?
—Això li dirà el seu promès. Jo no més entenc amb les coses dels senyors.

ASTRÒLEGS DE CAN PACATILLA

En Dionís Puig. —Vaia una gràcia, parlar del temps que va fer ahir!...
L'ecoïsta. —Doncs, miri, aixís i tot l'errem moltes vegades.

MUSICA «DI CAMERA»

—Es professor i novio de la meua filla, a la vegada.
—Ah, sí? No ho sabia. I fa molt temps que enraonen?
—No enraonen,... toquen.

El popular mestre Morera li ha posat uns numerets de musica molt aixerida i molt brillant, sobressortint una bonica cançó i una sardana que, o molt ens enganyem, o's faràn populars desseguida.

Vaja, que hi hagué aplaudiments en gran i per a tothom, fins pels artistes interpretadors, entre'ls quals cal recordar la Morató i la Xatart, en Montero i en Pedrola.

=Ahir degué tenir lloc el benefici del director, en Joaquim Montero. Ja'ls en direm alguna cosa.

AUDITORIUM.—L'angel de la guarda, d'en Pitarra, i *Una noia es per un rei*, d'en Conrat Roure, constituïren el programa de la tercera sessió del Cicle Historic. La primera va agradar força, fent riure constantment a tot l'auditorium, que era molt nombrós. Plena de trucs pitarrescs, l'argument interessa, i fa passar agradablement l'estona.

Se ressentí, no obstant, de falta d'ensaigs.

Però tot l'interès se concentrà aquella tarde en l'obra final, per la circumstancia d'ésser viu (i que per molts anys ho podem dir) l'autor de *Una noia es per un rei*. Es aquesta obreta un quadret còmic afortunadíssim, molt ben tramat, amb tipus admirablement dibuixats i amb un truc final—el de la mort del pollastre—de gran efecte que denota una felix intuïció de lo que és teatre. Ademés, en el diàleg s'hi veu la mà d'un literat; els versos són fàcils, naturals, no's semblen de res als de tants poetes rípiosos com havem hagut de sofrir en la nostra escena regional.

Al senyor Conrat Roure se li feu una grandiosa ovació, per cert ben merescuda.

Se distingiren notablement, en la representació, les senyores Penadès i Mestres i els senyors Galcerán, Sirvent i Claramunt.

=La quarta sessió del «Cicle» no tindrà lloc demà-passat, sinó l'altre diumenge. L'aplaçament és degut a trobar-se malalt el senyor Goula, a qui desitgem un prompte restabliment.

=Segons anunciarem ja la setmanada passada, dilluns que ve tindrà lloc l'estrena de l'obra guinyolesca, en un acte i dos quadros, *L'arma*, d'en Rusiñol i d'en Burgas. El programa no pot ésser més interessant, doncs va acompanyada, aqueixa estrena, d'*Arlequí vividor*, d'en Gual, i d'*El sarau de la patacada*, d'en Robreño.

NOTES DEPORTIVES

FOOT-BALL

El divendres i el diumenge passat es verificaren els darrers partits, entre'l «Middlesex Wanderers» i el «Barcelona».

En ambdós *matches* els anglesos varen rebre. Dos *goals* contra un, i dos contra cap. Nosaltres no'ns en sabem pas avenir. Era just que perdessin el dilluns de Pasqua, perquè aquell dia els nostres jugadors portaven una empenta de trenta mil dimonis. Després, ens sembla que la providencia hi feu quelcom.

Els partits esmentats no foren pas tan hermosos com aquell d'eterna recordança. Malgrat la coalició del divendres, dia que en Gibert, en Massana i en Sanpere, de l'«Espanjol», ajudaren al «Barcelona»—cosa que feu rumiar bastant,—seguim creient que'ls simpàtics anglesos podien haver eixit més airosos de la lluita, ja que aquell dia mancava en Greenwell, colós regonegut.

En quant al partit del diumenge, la suplantació del porter anglès resultà una atenuant de la derrota.

Sigui com sigui, el «Barcelona» deu estar orgullós, i podem ben dir que'l sant se li ha girat de cara. El séu Massana, aquest cop, ha fet prodigis i Déu vulgui que no li torni aquella mandra fatal. En Bru s'adoba molt.

També la novetat d'haver vist que en Carlier torna a la palestra, ens encoratjà de valent.

En Morales fet un tremendo i en Mallorquí un altre. En Peris ja ho era. Fins en Bau s'ha animat una mica.

L'homogeneïtat del conjunt també ha tingut una gran millora. Quan els davanters acabin de passar-se la pilota amb més precisió, el «Barcelona» serà l'amo de Catalunya i terres adjacents.

Aquesta és l'impresió definitiva que hem tret, dels quatre partits amb el «Middlesex».

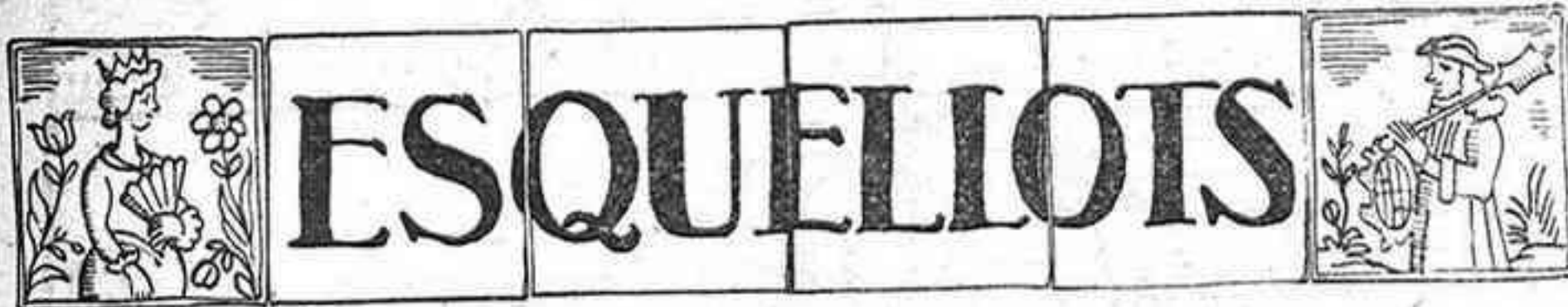
L'enhorabona, i per molts anys.

LAWN-TENNIS

L'aristocràtic deport ha tingut una hermosa manifestació, a casa nostra.

Els estrangers han sigut l'admiració de tothom, i en Pepet Sagnier el nostre orgull.

Els resultats són: campionat d'Espanya: en J. M. Sagnier. — Campionat de Barcelona: Decugis. — El mateix, per parelles, cavallers: Decugis i Kleinscha. — Campionat individual de senyores: senyora Ryan. — Campionat de parelles mixtes: Decugis-Ryan. — El mateix, amb ventatges: Marnet i Rialp. — Parelles de senyoretetes amb ventatges: Ryan-Decugis. — Individual de senyoretetes amb ventatges: senyoreta Marnet. — Parelles de cavallers amb ventatges (A): Sagnier i Wertheim. — El mateix (B): Satrústegui i Dotti. — Individual de cavallers, amb ventatges (A): Witty. — El mateix (B): Millet. — El mateix (C): Vidal.

La redacció del nostre colega diari, *El Poble Català*, ha sofert un canvi radical; tan radical que tots els redactors antics que la formaven han sigut substituïts per altres de novells.

La feta, com no podia menys de succeir, ha produït gran sensació entre'l públic i els de l'ofici.

No volem esbrinar les causes d'aqueix comiat, ni els propòsits dels que l'han dut a terme, ni les raons que l'han fet prevaldre.

En Rovira i Virgili, en Noguer i Cornet, en Claudi Ametlla, en Marius Aguilar, en Pere Casals, en Prudenci Bertrana, n'Alexandre Plana, en Serrano Victori, n'Andreu Nin, en Bertrán i Ballet i en Delfí Sanmartín, són bons amics nostres, i per això ens ha adolorit la seva separació del diari nacionalista.

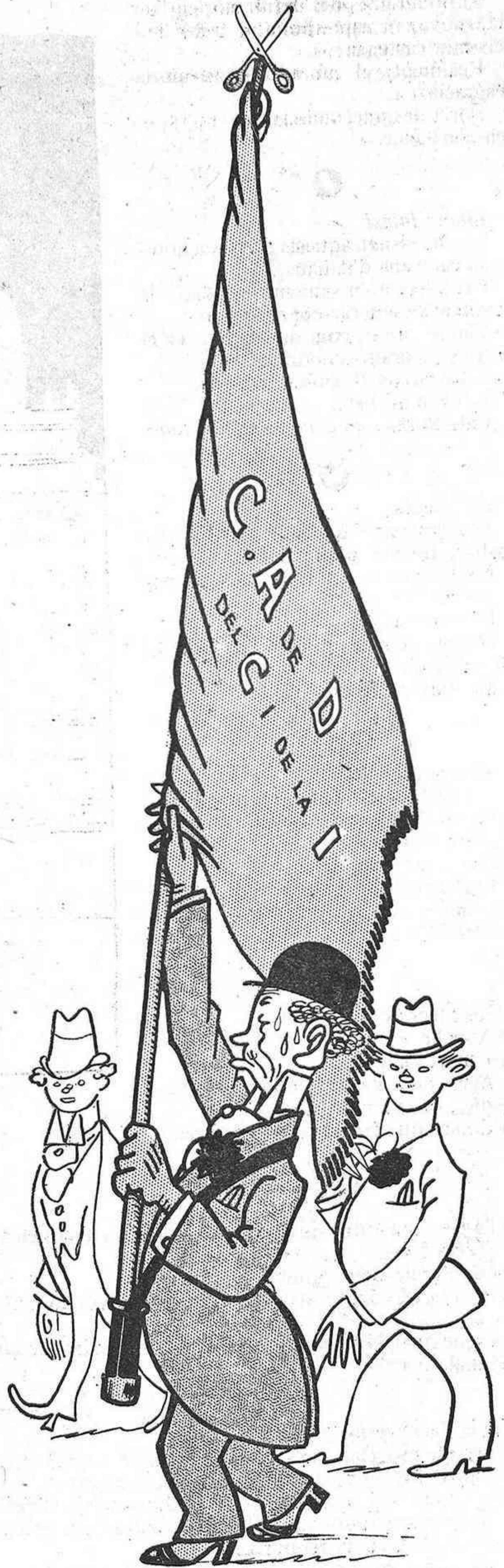
A tots ells els oferim el testimoni del nostre apreï i de nostra simpatia, fent constar que L'ESQUELLA DE LA TORRATXA seguirà tenint-los per companys dilectes, com si mai haguessin eixit d'aquella casa del carrer de Sant Pau, on tan brillantment han defensat la causa de la democràcia i l'honor de Catalunya.

L'alcalde accidental ha rebut en audiència al comandant dels vaixells de guerra portuguesos que han visitat el nostre port.

No sabem de lo que tractarien en aqueixa *entente cordiale*, però estem segurs de que no's devien entendre gaire bé.

Perque en Pich, al sortir, no s'amagava de dir-ho an els que volien escoltar-lo.

—Aquests portuguesos—deia—són ben estranys. Tenen la desitjada República i sempre estan parlant de *reis!*

LA MANIFESTACIÓ DEL DIUMENGE

Un partidari del descans dominical

El premi gros del darrer sorteig de Madrid va correspondre a un tretze mil dels més castiços.

Realment, el número tretze porta desgracia.

Porta desgracia an els que no'l poden conseguir.

Siamo intesi.

Ens ha visitat, aquests dies, una nombrosa caravana d'italians.

Nosaltres no'n sabíem res, però la casualitat va enterar-nos-en prou.

Vàrem entrar, com de costum, en el nostre restaurant econòmic.

—Macarrons!—varem demanar.

—S'han acabat...

I aleshores... *lo comprendimos todo.*

Un succés:

Al dispensari de Sant Martí varen auxiliar, dimarts, a un suïcida.

L'infeliç portava a la butxaca un paper escrit.

El paper deia:

«Muero por una mujer. Ella tiene la culpa de todo.»

Mujeres!... Mujeres!...

Altre succés:

«Al mercat de Sant Josep fou detingut un home que havia robat un parell de sabates».

Massa severitat, detenir-lo per això!

Tant mateix, si no li anaven a la mida, hi sortia perdent més el lladre que'l robat.

Més successos:

«Anoche, en la calle de Gerona, un perro morrió...»

«Ayer mañana una mujer, llamada Balaguer, dió un mordisco...»

I doncs, què fan aquests del carretó?

Llegeixo que'l duc de Solferino assistirà a una pelegrinació a Terra Santa.

Serà qüestió de preguntar si hi và en barco.

Per si de cas avisar als pescadors que aquell dia no surtin...

Perque quan el *fenómeno* posi els peus al vaixell, comteu quina mala mar!

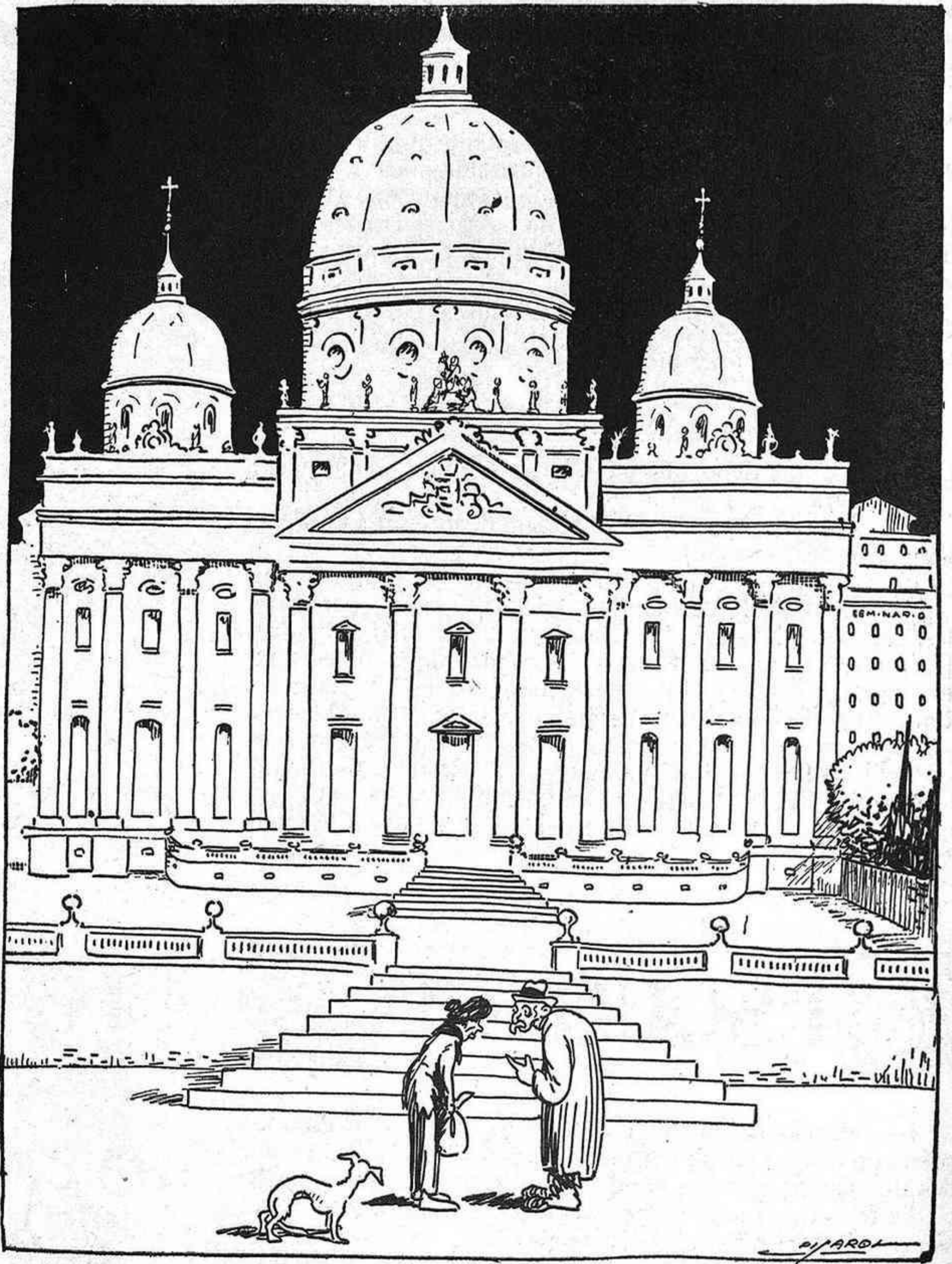
Santa Tacanyeria!

La ronda especial que's cuida de recullir captaires va detenir, l'altre dia, a una dona que demanava caritat.

Registrada, se li trobaren tres mil duros en obligacions.

A la molt senyora meva l'haurien d'obligar, ara, a repartir la meitat de la fortuna als pobres.

Aqueixa hauria d'ésser la seva única *obligació*.

—No hi han cases pels pobres, i miri quins palaus aixequen els senyors!
—Bé, si... *mucha planta y poca uva...* Jo ho sé pel meu home que la va bastir; no'més és de pedra picada.

No deixa d'ésser un projecte simpàtic aqueix de l'instal·lació, al Parc, d'una dispesa gratuita per a portar-hi els animals domèstics.

Nosaltres coneixem un pobre senyor que ja l'està esperant amb candeletes l'obertura d'aqueixa clínica.

Es un senyor que viu per allà als barris de la Reforma i que, ara, amb motiu dels calmosos enderroc, té la casa plena de xinxes.

Les anirà a portar al Parc...

Me sembla que animalons més domèstics que aqueixos!...

Massa tolerancia!

El cerimoniós i festós regidor, senyor Muntañola, demana que a la ponencia de festivals s'hi afegixin tres representants de cada una de les entitats artístiques de Barcelona.

Mal fet, home!

Es veu que no s'ha aconsellat amb en Prat de la Riba. Ell amb un dels de Sant Lluc ja'n tindria prou!...

Dilluns al vespre cridà l'atenció dels nostres veïns una original manifestació.

Tots els estudiants de la facultat de Farmàcia, que protesten de les cooperatives, anaven Rambla avall, amb ciris encesos i cantant himnes funeraris.

—Per qui resen?—els preguntà, intrigada, una vella que sortia de Sant Jaume.

Un estudiant li digué a l'orella:

—Per qui resem?... Per l'Ipecacuana, senyora.

S'apropa la festa del Jocs dels Florals.

Encara no sabem qui ha aguantat la flor, però ja se sap qui serà president: Monsenyor *Cansalada*, bisbe de Perpinyà.

Aquest any, doncs, ho tindrem bé: anirem a una festa de poesia i, de passada, guanyarem unes quantes indulgències.

Veritat és que escoltar versos dels nostres parnassians ja val una benedicció.

La «Liga contra el duelo» ha celebrat junta general.

Sembla que, al revés de l'existent a Madrid, la d'aquí té molt poca feina per falta de desafios.

Aquí, d'això del camp de l'honor, ens en riem bastant i, com que no's baralla ningú, aqueixa benèfica institució haurà de desaparèixer.

De modo que a Barcelona...

«*El duelo se da por despedido*».

Un senyor, de mida de gegant, preguntava, un dia, a una senyora molt nana:

—Què ho fa que, generalment, les dones menudes de talla prefereixen homes alts i grossos?

—Deu ésser per llei de contrast—respongué ella.—Per la mateixa raó, a les criatures, l'animal que més els agrada és l'elefant.

ACUDITS

En un col·legi.

El mestre, enfutismat, diu a un deixeble:

—Ara't vaig a donar una plantofada. I ho saps perquè te la vaig a donar?... Ho saps perquè?

—Sí, que ho sé. Perquè vostè és més gran que jo.

—

Dos bromistes se mofaven d'un geperut.

—Mira-te'l, tu,... sembla Isop;—digué un d'ells.

—Sí, que m'hi assemblo;—interrompí l'interfecte.— Me assemblo a Isop perquè faig parlar a les besties.

—

Lliçonetes d'Agricultura:

—Quan és el millor temps per a collir les figues?

—Quan el pagès està girat d'esquena.

DRAMES RURALS

—Que no venen a aixecar-lo?
—Com voleu que l'aixequin! No veieu que l'ha de venir a aixecar el jutge...
i el jutge és ell mateix?

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

SANTIAGO RUSIÑOL

Obra nova

EL CATALÀ DE "LA MANCHA"
NOVELA

Un tomo 8.º major de més de 300 planes, impreses amb tota cura sobre magnífic paper de fil, marca Guarro

4 pessetes

OBRA INTERESANTE

Los principales cuadros del
Museo del Prado, de Madrid

Espléndidas reproducciones Ptas. 5

LUIS ANTÓN DEL OLMET
ARTURO GARCÍA CARRAFFA

LOS GRANDES ESPAÑOLES

ALFONSO XIII

Dos tomos Ptas. 8

DR. BEARSON

ETERNA
LUNA DE MIEL

SECRETOS DEL LECHO
CONYUGAL :: CARTILLA
HIGIÉNICA PARA LOS
RECIÉN CASADOS :: ::

Un tomo Una pta.

Obra nova

JOSEP BURGAS

FLOR DE PICARDÍA
VERSOS D'AMOR I DE PECAT

Un tomo 8.º imprés a dugues tintes Una pta.

ALGO COLECCIÓN DE POESÍAS
DE JOAQUÍN M.ª BARTRINA

Un tomo lujosamente impreso, a dos tintas 4 pesetas

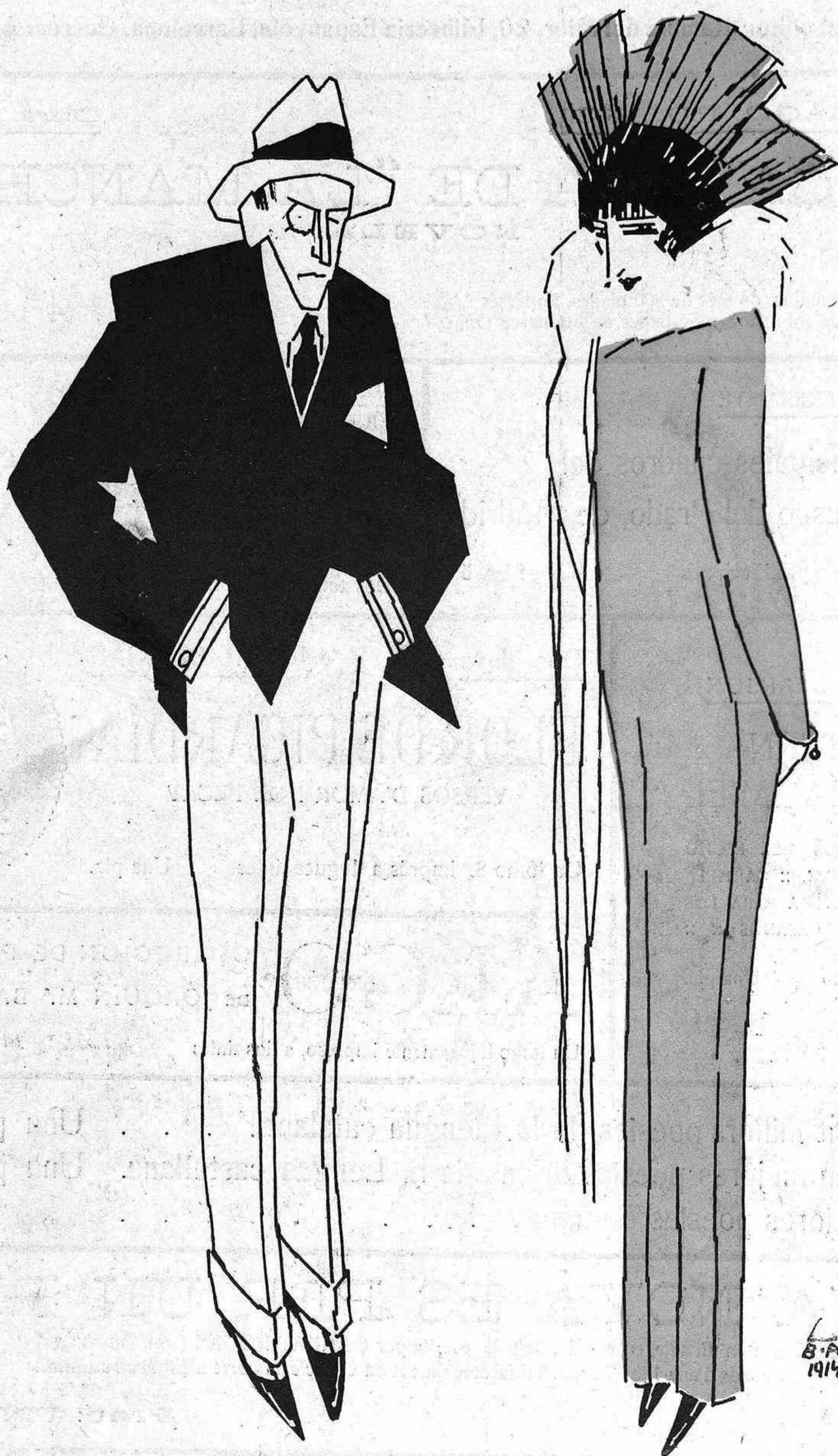
Les cent millors poesíes de la Llengua catalana. . . . Una pesseta
Las cien mejores poesías líricas de la Lengua castellana. Una peseta
Las mejores poesías de amor. . . . " "

UNA NOYA ES PER UN REY

Pessa en un acte, en vers i en català, escrita per CONRAT ROURE (PAU BUNYEGAS) estrenada l'any 1865 i reproduïda actualment en el *Cicle històric d'El Teatre Català*

Preu: UN RAL

* NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, además, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

B.A.
1944

ELS DELICATS

—Pot-ser t'adobaries si et dedicaves una temporada a jugar a foot-ball?
—També m'ho sembla, però els del club volen que s'gui "porter" i, la veritat, això no fa, per a un xicot de casa bona.